

POLOTE LETA EPESE SOSE TAWAKALUBA:TAMO ODODIYA:

¹ Na ba: Polotela, Ya:su Kelisote ebene sose tupuimima: hiya:hiya: hopamo doelamiya:, ba:bi okopi ipuwalo na ba: etala, mabu Godote ebene ubilo na ba:bema: laweniya:. Ba:bema: la: puya:te Epese habalo Godokono tawakalubima: ba eda:hana Ya:su Kelisoko ipuwalo hibilo demedehonama, nale ba:moe leta la:tamo poememo. ✧

² Wadiyala aeno Nabiwi Godoko ba:gala Kodawa Ya:su Kelisoko iba:te ibino malemale komo ba:gala hete la:tamo nikalama:mena:ta.

*Godote Kelisokono Oko Ipuwado Hiliyonomo
Hidohido Komo Atamo Dikaa:mena*

³ Numa:la:, aeno Kodawa Ya:su Kelisokono Nabiwi ba: Godotela, ba:bene ale Kelisoko ipuwalo demedenama:, ebete ba:be komodo a hidonomamo kowalubinama: ebene Hunu Habalo kebe hidohido komate da:pola:na ba:bi komo hiliyonomo ebete atamo dito ikaa:mena. Ba:moe ba:be mabuma: wadiyala ale ebe komilimihoma:nema:! ✧

⁴ Ba: hibila, ba:moe hopo ododi tupuimihino dopamo ebete a uwatiya:, ale Kelisokono oko ipuwado ebene tawakalubima: ba eda:hana, eta deha:potonomo kubate agodolo itanaheno ale ebene holoholo hapulu talonanomolo ba:ba

ka:na kola:mota:hanama:. Iyo, ya:lo tetenomolo ale hawakalahaleheno ebete a malemalelo ba emalagidoloena ☆ ⁵ ebenu ubi komo ba:bo ihatiya:, ebe ha:kiya ebe kokalakuimima: ebete a uwatete Ya:su Kelisokono oko ipuwado a ebenu hibi gugudima: komidima:. ☆ ⁶ Ba:bema: numa:la:, ebete poko konomamo demalagidolona ba:be Gudugodone ebenu hidonomo malemale komo atamo dito dikaa:miya:, ba:be mabuma: wadiyala ale ebe komilimihoma:nema:!

⁷⁻⁸ Ba: hibila, Kelisokono hawiti da:ka:ka:liya:, Godote a ba:be hawa:mo uwatete aeno kuba ododili komo egebolea:mete Saitanakono du genamane ba: dito uluhukua:tiya:. Numa:la:, ebete hiya:hiya: komo hiliyonomo ba iya:tawa ebenu mulunomo ukui komodo kebe komo atamo konomamo dikaa:miya:, ba:be malemale komoeno hido komo bada konomola:ka:!
 ☆ ⁹⁻¹⁰ Ba:bema: numa:la:, Godote ebenu ubilo kalakalago dihatiya: ba:be nopo ebete dopamo ugumuiya:, huiyatiya ba:ma tetelo ebete ba:be nopoeno komo atamo ba:ma ka:na hawakalimiya:, ebete ebenu hido oko Kelisoko ipuwado kupula:ma:ne. Iyo, ebete ba:moe hopolo ba:gala Hunu Habalo kebe tawakalubi ba:gala gobogobo ba:gala ilina ba:gala komo hiliyonomo komokomo dododiliya:, ba:ba:te hidonomamo kopola:nama: ebete ibi hiliyonomo kapiya ukuia:mo kapiyuilamete Kelisote ibino Ko Gawadalagima: keda:nama: ebe ba:bo kihatema:ne. Ba:bema: kalakala konomola, Godote kebe tete hidonomoma: da:goemene,

☆ **1:4:** Yon 15:16 ☆ **1:5:** Yon 1:12 ☆ **1:7-8:** Epe 2:7; Kol 1:14

ba:ba tetenomolo ba:moe nopoen komote hibinomolo ba:bo kuluhukuma:ne! ☆

¹¹ Ba: hibila, kebe komokomo hiliyonomate ba:moe hopo habalo ba:gala Hunu Habalo dikulinaka, ba:bi komate Godokono ubi komo kapiyado ikulihonaka, iyo, ba:moe hopo ododi tupuimihino ebete dopamo ebenu hido ukui komodo dihatiya:, ba:be nopoen komokomo hiya:ma: komidilima: eta komote a:kuluhukamene. Ba:bema: a hawakalahaleha: tetelo Godote a mabuma: ebenu ubi keba ka:na kihatiya:, ebete ba:ba ka:na ododiya:, iyo, ebete a Kelisoko ipuwalo uwatete a ebenu tawakalubima: ba:bo midiya:. ☆ ¹² Numa:la:, a Yunapi ipuwalo puya:te Kelisoko dopamo hibima: da:midiya:ma:, Godote ebenu nopo atamo dopamo ba:bema: hawakalimiya: ale ebenu hido ododi komoma: ebe komilimihonama: ¹³ Huiyatiya ba:ma tetelo la: Yuha:pa:te Godokono tawakalubima: atumu a:keda:huimata, iyo, la: Godokono hibi taboenu komokomo dulihiima, ba:be Hido Tabo komodo la:enu ka:ka: mula: komote ba hawakala, la: Kelisoko hibima: ba:bo midimata. Ba:bema: la:le Godokono hibi gugudima: eda:ha komo kohawakalimima:, ebete ba:be atu tetelo ebenu Gobogobo la:tamo ikalamia:ta, dopamo ebete hibinomolo keba ka:na ka:goiya: ba:ba ka:na. ¹⁴ Numa:la:, Godokono Gobogobote a hibima: midipi hiliyonomo ipuwalo bemedena, ba:bema: a iya:tawahanomola kebe hidohido komate aenu Nabiwi Godogodolo a mabuma: da:pola:na,

☆ **1:9-10:** Lom 16:25; Kol 1:16,20 ☆ **1:11:** Lom 8:28-29

ba:bi komo hiliyonomate a ebenu guguda:tamo hibinomolo kikulihoma:na:, iyo, ba:be tete ba: ebete a ba:moe hopoenohiliyonomohitemeteme komone duluhukua:temene ba:be kalakala tetela. Ba: hibila, ba:ba tetelo ale ebenu hido ododi komoma: ebe konomamo komilimihoma:nema:!

☆

Polote Epesese Sose Tawakalubino Komoma: Godotamo Da:toetoenakui

¹⁵ Ba:moe ba:be mabuma: la:le Kodawa Ya:suku hibima: da:midinama ba:gala la:le Godokono komo tawakalubi hiliyonomo malemalelo demalagidolenama, na Polote ba:bi netewa komo dulihiimo, ¹⁶ ba:ba tetene tupuimiti ba:ma teta:mo puluhuku nale la:eno komoma: kalakala tabo Godotamo ba:bema: adipatenakomo, iyo, ba:be komote nagodolo kekelanaha:. Ba:bene naeno toetoe tabo olamagi ipuwalo nale la: ba emalagidolena ¹⁷ Godoko ba:ma ka:na kiyamenakomo, ebenu hibi komo da:hawakalimina ba:gala mulu ukui tawakaluba:tamo dikalamena ebete ba:be Gobogobo la:tamo kikalamema:, mabu hibila, ba:be Gobogobote la: ipuwalo ba emedena, ebete la: komodobuilamema:na:ta la:eno tepo ipuwalo Godokono hibi komo kiya:tawahama:. Numa:la:, ba:be Godo ba: aeno Kodawa Ya:su Kelisote ebenu Godoma: da:ka:mina ba:be Helodawala, iyo, ebe ba: alo konomo ipuwalo demedena ba:be Nabiwila. ☆

¹⁸ Ba:bene nale ebe eta komoma: gala ba:ma ka:na katoemehonakomo, ebete la:eno tepo ipuwoeno gigiho na:hilama:mene

la:le ebeno taboeno hibi komokomo
 kiya:tawahama:. Ba: ba:ba ka:na la:le ba:moe
 komo kiya:tawahama:nemata, ebete la: hibilo
 a:ka:lamia:ta la:le Kelisokono pe komoma: uliholo
 hidonomamo kemedenama:. Ba:gala la:le eta
 komo ba:ma ka:na kakiya:tawahama:nemata,
 ebete la: ebeno tawakaluba:tamo kebe
 tepo ipuwoeno dogodogo komo ikalamema:
 hibinomolo da:goiya:, ba:bi komoeno hido
 komo bada konomola:ka! ¹⁹⁻²⁰ Iyo, ba:ba
 tetelo la: ba:moe eta komo ba: atumu
 kakiya:tawahama:nemata, a hibima: midipi
 ipuwalo oko dowatina ebeno helote konomoma:
 eda:na, eta dawoeno helote ba:be helo
 a:kagolonamene.

Ba: hibila, Godote ba:be atu konomo
 heloamo Kelisoko hoe ipuwane dadipatiya:,
 ebe ebeno Hunu Habamo magatate ebeno
 tu hapu Ko Gawadalagi luta baha:mo ba:
 dito nadipiya:. ☆ ²¹ Ba:be mabuma: Kelisote
 ba:bolo Ko Gawadalagima: ba neda:na,
 ebeno helote hiliyonomo hiya:hiya: nopopino
 helo na:gogolena, iyo, ibi ipuwalo puya:te
 helohelonomoma: deda:hana ba:gala puya:te
 helohelodopoma: deda:hana, puya:te Hunu
 Habalo oko dowatihona ba:gala puya:te hopo
 habalo oko dowatihona, ibi hiliyonomate ebeno
 ubi komamo na:papamila:halena. Ba:gala
 kalakala konomola, iba:te ba:ma tetelo keba
 ka:na kewagelena, iba:te ba: ba:ba ka:na
 emedena emedena tetelo ebe kapiyatamo
 hibinomolo ba:papamila:hanamena! ²² Iyo,

☆ **1:19-20:** Ohale 110:1; Kol 1:11; 2Kol 13:4; Kol 2:12; 1:16; 2:10

hibila, Godote ebenu helo konomo Kelisotamo ba: ba:ba ka:na ikamiya:, ba:bema: Kelisote hiliyonomo komokomoeno Kodawanomoma: ba eda:na, Godote ebetamo helo atumu a:kikamiya: sose tawakalubino Watodawama: keda:nama: ✧ ²³ Ba:bema: sose tawakalubi ba: Kelisokono apela, mabu ebete ya:lo tetenomolo Hunu Habalo ba:gala hopo haba konomolo kebe hidohido oko ka:tupuilamiya:, ba:bi hiya:hiya: oko ba hawaminale ebete a sose tawakalubi ipuwado ebenu hidonomo kuititi oko bowatina. ✧

2

Godote Hibima: Midipi Hoe Ipuwane Uluhukulatelete Ibi Da:ka:kilamiya:

¹ Ba:bema: numa:la:, la: dopamo Godokono ubi komamo papamila:haheno kuba ododili ipuwalo ba emedena, la:le ha:lahapima: eda:hanamimata. ✧ ² Ba:ba tetelo la:le ba:moe hopo haboeno kuba ododili gabodo ba tolamena, kebe Kubadawate Godotamo papamila:haha: tawakalubi ipuwalo oko dowatina, la:le ba:be dawoeno gobogobo beta:matanamimata. Iyo, alomo hunulu demedehona ba:bi kuba gobogobate potamo da:papamila:hana, la:le dopamo ba:be atu Kubadawa la:eno Ko Gawadalagima: midinamimata. ✧ ³ Ba: hibila, dopamo a hiliyonomate komo kuba ododilipa:go kapiyuimiti ba: ba:ba ka:na emedenamima:, iyo, ale aeno kateneno kuba ubi komo konomamo ba emalagidolena aeno

✧ **1:22:** Ohale 8:6 ✧ **1:23:** Epe 4:10,15; Lom 12:5; Kol 1:18

✧ **2:1:** Kol 1:21; 2:13 ✧ **2:2:** Kol 3:7; Tai 3:3

apeno hiya:hiya: kuba ukui komamo ba: dito papamila:halenakuima:. Ba:moe ba:be mabuma: ale komo hopo habanapima: ba eda:hana, Godote a hiliyonomoeno tepo ipuwoeno kuba komoma: konomamo maubate aeno kuba ododili komoeno huiya ikaa:mema: ba:bo goiya: ☆

⁴ Huiyatiya kalakala konomola, Godote a malemalelo ba emalagidoloena ebena malemale atamo konomamo hawakalimina, ☆ ⁵ ba:bema: keba tetelo ale aeno kuba ododili ipuwalo ha:lahapima: deda:hanamima:, ba:ba tetelo ebete Kelisokono ododi komodo a uwatete ba: dito ka:kia:miya:. Iyo, ebete ebena malemale komamo la:eno ka:ka: ba:ba ka:na mula:lalamiya:ta, ⁶ ba:bema: hibila, Godote Kelisoko hoe ipuwane keba ka:na kadipatiya:, a hibima: midipa:te eba:go kapiyama: deda:huya:ma:, ba:ba tetelo Godote a ba: atumu ka:ka:mo ba kawadiya:paa:te ebete ubi ba:bo ihatiya:, ale ebena Hunu Habalo Kelisokono Ko Gawadalagi helo ipuwalo eba:go kapimilo kopola:nama:. ☆ ⁷ Numa:la:, Godote ebena malemale Ya:su Kelisokono ododi komodo atamo da:hawakalimiya:, ba:be malemale komote konomoma: deda:na, ebete ba:be komo emedena emedena tetelo kohawakalimi-nama: aeno ka:ka: ba:bema: mula:lea:miya:.

⁸ Ba:bema: hibila, la: Godoko hibima: da:midima, ba:be komodo ebete ebena malemale komamo la:eno ka:ka: a:mula:lalamia:ta. Iyo, la: ha:kiya la:eno eta hido ododi komamo la:eno ka:ka: mula: komo kalaweha:, huiyatiya ba:moe komo ba: Godokono dito ikame komola,

☆ **2:3:** Kol 3:6 ☆ **2:4:** Lom 6:13 ☆ **2:6:** Kol 2:12

⁹ ba:bema: lumagiti ebeno ka:ka: mula: komoma: awagahalo ebe ha:kiya ebe adipate modoboha:
 ✧ ¹⁰ Ba:bema: numa:la:, a hibima: midipi ba: Godokono oko owati komokomola, iyo, ebete Ya:su Kelisokono ododi komodo a uliuli tawakalubima: a:midiya:, ale ebeno oko ba owatina hidohido komokomo kododilinakoma: Ba: hibila, a hawakalahaleha: tetelo ebete ebeno ubi komo ya:lo ihatiya:, ale galane tetelo ba:moi komokomo hidamo kododilinakoma: ✧

Yunapi Ba:gala Yuha:pi Iba:te Kelisoko Ipuwalo Kapiya Tawakalubima: Deda:hana

¹¹ Ba:gala eta komo. Yunapi dubate ibi ha:kiya Godokono tama itamida kukala lawepima: ba ka:lamina, la: puya:te Yuha:pi ipuwalo da:hawakalahaliya:ma, iba:te la: Godokono kukala laweha:pima: ka:laminakata. Iyo, iba:te la: Godokono tawakalubiha:ma: ga:lana, mabu iba:te ibino apelo kebe tama itamida komo hopo habanapino ukuia:mo da:lawiya:, ba:be komo Godokono ubi komoma: ga:lalo konomamo emalagidolona. Huiyatiya numa:la:, la: Yuha:pi puya:te hibima: da:midinama la: ba: atumu Godokono tawakalubilata, ba:bema: la: dopamo la:eno hibima: midiha: tetelo keba ka:na kemedeonamima, wadiyala la: ba:be kuba pakala emede komo hidamo nemalagidolala:
¹² Ba:ba tetelo la: Kelisokoba: kapiyama: keda:hanamiha:, ba:gala la: kapelapima: ba eda:hana Godokono hibi Isalaela tawakaluba:go atumu kakapiyanamiha:. Ba:be mabuma: Godote

✧ **2:9:** 1Kol 1:29-31; 2Tim 1:9 ✧ **2:10:** Tai 2:14

ibi kowalubilinama: ibino iniwala:tamo kebe hiya:hiya: nopo da:tamoteholiya: ba:gala kebe hido tabo komokomo dolamagiya:, la: ba:bi komo iya:tawahaheno la: Godogodone eta hido komo lawema: uliholo kemedenamihā:, iyo, ba:be tete ga:ga:nomolo la:le ebeno komo hibilo kiya:tawahanamihā:. ☆ 13 Huiyatiya kalakala konomola, la: puya:te dopamo muhululu demedenamima, Ya:su Kelisokono hawiti la:eno kuba egebolelamema: da:ka:ka:liya:, ba:be hawi komodo Godote la: ba:ma tetelo tatalia:mo a:magaheliya:ta, iyo, ebete Kelisoko ipuwado ba:be hido komo hibinomolo ododiya:. ☆

14 Ba:bema: numa:la:, Kelisote keha pihigalo Yunapi ba:gala Yuha:pi kapiya tawakalubima: da:midiliya:, ba: ba:ba ka:na ebe ha:kiya ebe ibino milo komoeno nopoma: midiya: ibi ipuwalo etapa:te etapa:go gala alaholohokapoma:. Iyo, ba:bi netewa kapiyuimipa:te alaholo ipuwalo hiya:hiya: kopola:nama: ibi tetenomolo dopamo ditanami, ebete ba:be kala imi ebeno hoe komodo dito anabulimiya:. ☆

15-16 Ba: hibila, Godote dopamo Moseseko ipuwado Yunapa:tamo dikalamiya:, Kelisote ba:bi hiya:hiya: Tutumu Tabo ba:gala kukala komokomo tama:mo a:miya:tiya:, mabu ebe ubila Yunapi ba:gala Yuha:pi ebete ibi hiliyonomo uwatete kapiya uli tawakalubima: ba midili, iba:te gala alaholohoheno ebe ipuwalo kapimilo kemedehonama:. Iyo, ebete keha pihigalo da:hoyia: ba:be komodo Yunapi ba:gala Yuha:pi

☆ 2:12: Kol 1:21; Lom 9:4 ☆ 2:13: Kol 1:20 ☆ 2:14: 1Kol 12:13

ibino alaholoho komo hibinomolo anakapumiya:, ba:gala ba:be atu tetelo ebete ibi hiliyonomo uwatete Godokono mabulubima: keda:hanama: ibi ebetamo gala a:kamagaheliya:. ✧ 17 Ba:moe ba:be mabuma: Kelisote ba:moe hopamo pete ebenu Hido Tabo ba:ma ka:na polamagiya:, la: Yuha:pi puya:te Godogodone muhululu dopamo demedehonamima ba:gala a Yunapi puya:te ebe tamedopolo demedehonamima:, a hiliyonomate alaholohoheno kapimilo kemedehonama:. ✧ 18 Iyo, a Yunapi ba:gala la: Yuha:pi a hiliyonomatamo modobo gabote bitana, ale Kelisokono ododi komodo aeno Nabiwi Godokono holoholo hapuamo kopelamema:, ba:be gabo ba: ebenu kapiya Gobogobote da:hiduimiya: ba:be gabola.

19 Ba:bema: kalakala konomola, la: Yuha:pa:te ba:ma tetelo Godokono holoholo hapulu kapelapimo kemedehonaha:, iyo, la: dopamo kapelapima: deda:hanamima ba:be komote ya:lo a:wibuya:, ba:bema: ba:ma tetelo la: Godokono badininipalama: ba eda:hana ebenu komo guguda:go kapiya tawakalubima: eda:hanamata.

✧ 20-21 Ba:bema: hibila, la: Yuha:pi ba:gala Yunapi hibima: midipi, la: ba: Kodawa Godoko adikumino hiya: genamalata, iyo, Ya:su Kelisote detena la: hiliyonomo ba: ba:be genamama: eda:hanamata. Ebe ha:kiya ba:be talona genamoeno nakola huiya hototoma: eda:na, ba:bene ebete ebenu sose tupuimima: hiya:hiya: doelamiya: ba:bi okopi ba:gala puya:te Godokono

✧ 2:15-16: Sek 9:10; Kol 1:20,22; 2:14 ✧ 2:17: Ais 57:19

✧ 2:19: Epe 3:6

ukui hawakalimipima: deda:hana ibi atumu, ibi hiliyonomo ba:ba:be genamoeno komo kodakoda aboma: eda:hana. Ba:bema: ba:ma tetelo ebete ebenu heloamo ba:be genamoeno hiya:hiya: keha modobuilamete ba moga:lamehole hunamo ba:bo adipatena, ☆ ²² ba:ma ka:na la: Yuha:pa:te Kelisoko ipuwalo ba emedehona, ebete la: ba:gala Yunapi hibima: midipi, la: hiliyonomo kapimilo uwatete ebenu genama etenu ilinama: midiliti la: ba:bo moga:lameholenata, ba:be genama ba: Godokono Gobogobote kebolu kemedena ba:be talona genamala. ☆

3

Godote Yuha:pa:tamo Hido Tabo Olamagi Oko Polotamo Dikamiya:

¹ Ba:bema: na Polote Ya:su Kelisoko mabuma: du genamalo ba emedena la: Yuha:pi Godotamo a:wadiya:paa:latelenakomata, iyo, nale ebenu tabo la:tamo dolamaginakomo ba:be mabuma: gabomana:te na ba:moe du genamamo ihateniya. ☆

² La: dopamo hibilo ulihuimata Godote ba:moe oko natamo ikanamiya:, ebenu malemale komote la: Yuha:pa:tamo ditana nale ba:be komo la:tamo kohawakalimima:, ☆ ³ iyo, ebete dopamo kebe komo dugumuiya:, ba:ma tetelo ebete ba:be diya nopoeni ipuwa na iya:tunamiya:, nale ba:be komo ba:bema: hawakaliminakomo. Numa:la:, ba:moe leta ipuwalo na ba:be

☆ **2:20-21:** 1Kol 3:11,16 ☆ **2:22:** 1Pit 2:5 ☆ **3:1:** Pil 1:7,13

☆ **3:2:** Kol 1:25

komo a:hawakalima:tepamo, ☆ 4 ba:bema: la: naeno tabo komokomo ka:lamihole ipuwalo wadiyala la: Kelisokono diya nopoeno ipuwa hidonomamo na:lawiya:la:, ba:be komo ba:nale ebegodone dopamo diya:tawuya:mo ba:be komola. 5 Ba: hibila, hopo habalo dopamo demedehonama: ba:bi hiya:hiya: tawakalubi tetelo Godote ba:moe diya nopoeno ipuwa iba:tamo kahawakaliminakuiha:, huiyatiya kalakala konomola, a tetelo ebena Gobogobote ebena hido-talona okopa:tamo a:hawakalimiya:, ibi ba: ebete ebena sose tupuimima: hiya:hiya: doelamiya: ba:gala puya:te ebena ukui hawakalimipima: deda:huya: ba:bi okopila. 6 Ba:bema: numa:la:, ba:moe diya nopoeno ipuwa ba: ba:ma ka:nala. Ba:ma tetelo Yuha:pi ba:gala Yunapi ibi hiliyonomate Hido Tabo hibima: midi komodo Godokono hidohido owalubi komo hiliyonomo kapimilo kuwatema:na:, ba:gala iba:te ebena kapiya tawakalubima: ba eda:hana, Godote Ya:su Kelisoko ipuwado ibi kowalubilima: kebe tabo dopamo hibilo dolamagiya:, ba:be taboeno komote ibi hiliyonomatamo kapimilo kuluhukuma:ne. ☆

7 Ba: hibila, ebena oko na ipuwado owatima: Godote ebena hiya:nomo helo ebena malemalelo natamo ikanamiya:, iyo, ba:be ikame komodo ebete na ebena okodawama: a:midiniya: nale Ya:sukunu Hido Tabo tawakaluba:tamo kolamaginakoma:. ☆ 8 Ba:bema: numa:la:, Godokono tawakalubi hiliyonomo ipuwalo

☆ 3:3: Epe 1:9-10; Kol 1:26 ☆ 3:6: Epe 2:13,16-19 ☆ 3:7: Kol 1:25

puya:te hegehegenomoma: deda:hana ibi ipuwalo na deha:potonomoma: ba eda:na, huiyatiya Godote na lawenete hidonomo oko natamo dito ikanamiya:. Hibila, naeno oko ba: ebene tabo Yuha:pa:tamo olamagi okola, iyo, Kelisogodolo kebe dogodogonomo komate da:pola:na, ebete ba:bi hidohido komamo tawakalubino tepo ipuwa dowalubilinako, na ba:be komoma: iba:tamo ba:bema: olamaginakomo. ✧ ⁹ Ba:gala Godote komo gogo hiliyonomolo dugumuinami, ebete ba:ma tetelo ba:be diya nopoeni komodo oko keba ka:na kowatina, nale ba:be komo tawakaluba:tamo atumu a:kahawakaliminakomo. Ba: hibila, ba:moe hopolo ba:gala alomo hunulu da:pola:na, Godoko ba:bi hiliyonomo ilina ododilidawama: eda:na, ba:bene ebete ebene diya nopoeni ugumui komo ipuwalo ubi ba:ma ka:na ihatiya:, ¹⁰ ebete ba:ma tetelo ebene sose tawakaluba:godolo ebene mulu komoeno hiya:hiya: hidohido komokomo kohawakalilamema:. Iyo, ebe ubila ba:be komodo Hunu Habalo demedehona ba:bi nopopi ipuwalo puya:te helohelonomoma: deda:hana ba:gala puya:te helohelodopoma: deda:hana, ibi hiliyonomate ebene mulu komo hidonomamo kumima:.

¹¹ Ba:bema: hibila, Godote ya:lo tetenomolo kebe komote uluhukuma: ubi dihatiya:, komo gogo hiliyonomate ba petolame ukui hiya:ma: midihino ebete ba:ma tetelo aeno Kodawa Ya:su Kelisokono oko ipuwado ba:be komo hibinomolo

✧ **3:8:** 1Kol 15:9-10

ododiya:. ¹² Ba:bema: kalakala konomola, ale ebe ipuwalo ba emedena ebe hibima: midi komodo ale Godokono holoholo hapuamo pelamema: toleha:ma: eda:hanama:, iyo, gigihote atamo a:hiya:midalo itana. ☆ ¹³ Ba:be mabuma: na Polote la: bikiyalamemata, la:le naeno temeteme komoma: la:eno hibima: midi ipuwalo heloha:ma: akeda:hala:, mabu naeno temeteme komate la: hibilo owalubilinakata la:le Kelisoko mabuma: kawagahanama:.

Hibima: Midipa:te Kelisokono Konomo Malemale Komo Kiya:tawahama: Polote Tabo Dolamagiya:

¹⁴ Ba:moe ba:be mabuma: komo hiliyonomo tetelo nale Nabiwi Godokono holoholo hapuamo pupamo pemedete la: mabuma: ebe na:petoemehonakomo, ¹⁵ mabu hibila, puya:te Hunu Habalo demedehona ba:gala puya:te hopo habalo demedehona, Godoko ba: ibi hiliyonomoeno Nabiwila, iyo, ibi hiliyonomoeno ka:ka:te ba: ebe kapiyagodone puluhukuna.

¹⁶ Ba:bene nale Godoko na:toemehonakomo, ebete ebeno Gobogoboeno helo ikame komodo la:eno tepo ipuwoeno ukui ka:kodakoduilamema:. Iyo, ebe modobola la: kowalubilima:, mabu kebe dogodogo komate ebeno hido A:la:minanomo Habalo da:pola:na, ebete ba:bi hidohido komamo tawakalubino tepo ipuwa owalubilinako. ¹⁷ Ba:gala nale ebe gala na:katoemehonakomo, la:le Kelisoko hibima: ba midina ebete ba:be komodo la:eno tepo ipuwalo kemedenama:. Numa:la:,

☆ **3:12:** Yon 14:6; Lom 5:2

malemale emalagidolo komo ba: hido pali haka huiyala, ba:bema: nale eta komoma: Godoko ba:ma ka:na katoemehonakomo, ebete la: ba owalubilina la:eno tepo ipuwoeno hahate ebena malemale haka ipuwamo na:tohamena:, iyo, wadiyala malemale emalagidolo komo kapiyate la:eno hiliyonomo ododili komoeno mabuma: neda:namene. ☆ ¹⁸ Ba: ba:ba ka:na la:le Godokono komo tawakalubi hiliyonomago ukui hidamo kolawema:nemata, Kelisokono malemale emalagidolo komote konomoma: deda:na ba:be komo la:le kapimilo kiya:tawahama:. O ebena malemale bada konomola:ka:, iyo, ba:be malemale komo eta lumagiti modobotema: hiya:hiya: modobolatele gabo nipo oholena! ¹⁹ Ba:bema: numa:la:, komo hopo habanapa:te Kelisokono malemale komoeno ipuwa hibinomolo a:kiyatawahanakamena:, huiyatiya nale Godoko betoemehonakomo, ebete la: ba owalubilina la:le ba:be malemale komo hidonomamo kiya:tawahama:. Hibila, ba:moe ba:be gabodo ebete ebena hido emede komamo la:eno tepo ipuwa konomamo da:tabuilamelelamemena:, ba:ba tetelo la:eno ododili ipuwalo la: ebe huiyama: hibinomolo keda:hama:nemata.

²⁰ Ba:bema: kalakala konomola, aeno tepo ipuwoeno modoboha: komo komodobuilamema: ale aeno ubi miya:te ipuwalo kebe hidohido komo uwatema: Godoko da:kiyamenakoma:, ebe modobola ba:bi komo hiliyonomo atamo ikaa:me, iyo, ebete atamo modobonomolo ikaa:mete gala

☆ **3:17:** Yon 14:23; Kol 1:23; 2:7

eta tetelo dito kakikaa:mema:ne, mabu ebenu helo komote aeno tepo ipuwalo oko bowatina.
 21 Ba:bema: ba:moe hopo haboenu kuititi tete pehenu, wadiyala Kelisokono sose tawakaluba:te ebe ipuwalo ba emedena ibino oko owatiho komo ipuwado Godoko nawagaminanakamena; iyo, emedena emedena tetelo awagaha komote ebe-godolo nitanamene! Ba:moe tabo ba:hibinomola, ba:ba:la!

4

Hibima: Midipi Hiliyonomate Kelisokono Kapiya Apema: Deda:hana

¹ Ba:bema: nale aenu Kodawoenu oko mabuma: gabomanino du genamalo ba emedena la: ba:ma ka:na toelameholemata, Godote la: ebenu ubilo kowapata:lamenama: da:ka:lamiya:la, wadiyala la: ba: ba:ba ka:na ebenu hidohido ga:limapi gugudima: neda:haniya:la. ✧ ² Ba:bene la:enu kapiyuimi ipuwalo etate eta malemalelo demalagidolona, ba:be komo kohawakalimima: wadiyala etate etatamo tiyolo akamaubanakala; iyo, wadiyala la: ha:kiya la: hopamo miya:tete komopa:tamo temeteme ikalameha:ma: ba eda:hana komopino komoma: ubiha: tabo tiyolo akaga:lanakala. ✧ ³ Numa:la; Godokono Gobogobote la:enu tepo ipuwamo dihatelamena ba:be hetete la: kapiya tawakalubima: midilinata, ba:bema: la:enu ukuilo la:le kapiyama: eda: komo hidonomo komoma: ba ga:lana, la:enu ododili komo hiliyonomo ipuwalo gabo hidonomamo

✧ 4:1: Kol 1:10 ✧ 4:2: Kol 3:12-13

numinakuya:la: ba:be komote la:godolo hibilo kitanama. ☆

⁴ Ba: hibila, ale kebe hido komo kumima: uliholo demedenama: ba:be komo ba: kapiyala, iyo, Godote a a:ka:miya: ale aeno emede ipuwalo ba:be komo kapimilo kolatiminama:. Ba: ba:ma ka:na a ebenu tawakalubi ba: kapiya ape huiyala, ba:gala a ipuwalo oko dowatina ba:be Gobogobo atumu ba: kapiyanomola. ⁵ Iyo, aeno Kodawa ba: atumu kapiyala, aeno hibima: midi komo ba: kapiyala, ba:gala aeno watowatopa:te a kebe beyamo da:wadua:tiya: ba:be beya atumu ba: kapiyala. ⁶ Ba:gala aeno Nabiwi Godoko ba: kapiyala, iyo, hopo habanapi hiliyonomate ebe-godone ikulihuya:, ba:bema: ebe kapiyate ibi hiliyonomoeno Namutudawama: ba eda:na, ibi hiliyonomagodolo ebenu oko bowatina, iyo, ebete ibi hiliyonomo ipuwalo bemedena. ☆

⁷ Ba:gala eta komo. Kelisote Godokono hiya:hiya: oko a ipuwado kowatihonama: ebete eta kapiyatamo eta hiya:nomo helo komo ikamete, eta kapiyatamo eta hiya:nomo helo komo akikamiya:, a hiliyonomatamo malemalelo ba: ba:ba ka:na ikaa:mehuiya:, iyo, ebete ebenu ubi komo atamo keba ka:na kihatiya:, ebete oko owati komoeno helo atamo hiya:hiya: ba:ba ka:na ikaa:mehuiya:. ☆ ⁸ Ba: hibila, Godokono Bukalo eta tabote ba:be komo ba:ma ka:na hawakalimina,

“Godokono Oemedawa Kelisote hopo habanapi kowalubilima:

☆ **4:3:** Kol 3:14-15 ☆ **4:6:** 1Kol 12:6 ☆ **4:7:** Lom 12:3,6

ebeno hiya:hiya: komo iba:tamo malemalelo
dito ikalameholiya:.

Iyo, puya:te eba:go dalaholohonama;
ebete ibino wato kikipo lawete,

ba:bene ebena awagaha habamo da:nodoluya;
ebete ebena tawakaluba:tamo malemale
komokomo ba:bo ikalameholiya:.” ✧

⁹ Ba:bema: wadiyala la: ba:moe taboeno ipuwa
hidamo ba:ma ka:na nemalagidolala. Kelisote
ebena awagaha habamo hibinomolo odoluya;
mabu dopamo ebete ebe ha:kiya deha:potoma:
miditi ba:moe hopoeno ha:laha tawakalubino
habamo dito nihitiguya:.” ✧ ¹⁰ Iyo, pote
hoe ipuwamo da:nihitiguya:, ebe ba: galane
tetelo alomo hununomamo ebena awagaha
haba lawema: da:nodoluya: ba:be atu dawala.
Ba:bema: ebete Ko Gawadalagi haba ba:ba ka:na
da:nelawiya:, ba:ba tetelo ebete Hunu Habalo
ba:gala hopo haba konomolo kebe hidohido
oko ya:lo tetenomolo da:tupuilamiya:, ba:bi
hiya:hiya: oko hiliyonomo hawaminalema: tabo
ba:bo ihatiya:.

¹¹ Ba:bema: ebete ba:bi oko kohawaminalema:
ebete ebena hiya:hiya: oko owati komoeno
helo hopo habanapa:tamo malemalelo
ikalameholiya:. Iyo, ebete komopi ba noelame
iba:tamo helo ikalamiya: iba:te hiya:hiya: hopolo
ebena kapiya hibi sose konetupuimima:, ba:gala
ebete Godokono ukui hawakalimipa:tamo eta
helo atumu a:kikalamiya: iba:te oko hidamo
kowatima:, ba:gala ebete ebena Hido Tabo
atapa:tamo eta helo atumu a:kikalamiya:

hibima: midiha:pa:te iba:godone hibi komo kulihoma:, ba:gala ebete hiya:hiya: pasta ba:gala Godokono Bukoeno hiya:hiya: taboeno ipuwa iya:tulamepi ibi hiliyonomatamo eta helo atumu a:kikalamiya: ☆ ¹² Numa:la:, ebete ebena hiya:hiya: helo Godokono tawakaluba:tamo ba:ba ka:na ikalameholiya:, mabu ebete ebena ubi bihatiya: ibi hiliyonomo ba heluilame iba:te ba:moe hopolo ebena hiya:hiya: oko kowatihonama:, iyo, ba:moe ba:be gabodo ibi hiliyonomate kapimilo Kelisokono apema: ba eda:hana ibino hibima: midi ipuwalo hidonomamo kapepehoma:na: ¹³ Ba:bema: a hiliyonomate ba:ba ka:na aeno hibima: midi komoeno ododili ipuwalo kapiyanomo tawakalubima: ba eda:hana, a kapimilo Godokono Guduino komo hibinomolo ba:bo kiya:tawahama:nema:. Ba: hibila, ale aeno ukuiilo koko kelatala apepeho tawakalubima: deda:hama:, Kelisote ebena tuputupunomo ododili ipuwalo keba ka:na kemedena, ale ba:ba ka:na aeno ododili ipuwalo ebe huiyamo hibinomolo bemedehonama: ☆

¹⁴ Ba:bema: numa:la:, ha:da amiho dubate ibino mulu ukui komamo tawakalubi kuba gabamo hiya:hiya: magatalema: ba ewagelena, puya:te ibino tabamo da:papamila:hanaka ibi ba: daedae gugudi huiyala. Iyo, huhuti hiya:hiya: hapuni a:mo tetelo koko gawiyate hiya:hiya: keba ka:na ka:mahila:halenaka, ba:bi tawakalubi ba:ba:ba ka:nala mabu iba:te ibino ukui ipuwalo gagagagama: eda:hana. Huiyatiya ale aeno hi-

☆ **4:11:** 1Kol 12:28 ☆ **4:13:** Kol 1:28

bima: midi ipuwalo hegehege gugudima: eda:ha komo da:miya:pama:, ba:ba tetelo ale ha:da ami-hopino iya:tulame komamo gala a:kaguda:ma:, ¹⁵ iyo, ale huiyatiya aeno emede ipuwalo komopi malemalelo ba emalagidolena, etate etatamo Godokono hibi tabo komokomo kapiya ba:bo olamagiminakoma:. Ba:be gabodo ale hidonomamo apepehote aeno ododili hiliyonomo ipuwalo Kelisoko huiyama: keda:hama:nema:, mabu a sose tawakalubi Kelisokono apema: ba eda:hana ebe ba: aeno apeno watoma: eda:na. ☆ ¹⁶ Ba: hibila, wituwitate apeno hiya:hiya: komo hidamo moga:lameholete, ba:bene ba:bi komate ibino ape kapiya ipuwalo ba pola:na ibino hiya:hiya: oko modobolo owatihona. Ba:bema: numa:la:, Kelisokono malemale komo ba: ebeno apeno wituwitu huiyala, iyo, ba:be malemale komote sose ipuwalo ba itana, sosete hibima: midi ipuwalo hidamo apete hiya:hiya: oko owatihoma: helonomoma: ba:bo keda:ma:ne.

Hibima: Midiha:pino Emede Komo Ba:gala Hibima: Midipino Uli Ka:ka:go Emede Komo

¹⁷⁻¹⁸ Ba:be mabuma: nale la: Kodawa Kelisokono mahilamo ba kiyalame ba:moe eta komo ko komonomoma: goemo, hibima: midiha:pa:te keba ka:na kemedehona, la:eno emede ipuwalo ibi huiyama: akeda:hala:. Numa:la:, ibino tepo ipuwalo du konomote bitana, ba:bema: ibino ukui komate ibi kuba gabamo ba magatale gabo kuititi tetelo eta hido komo a:kanuma:mena:. Iyo, iba:te Godokono hibi komo ubiha:ma: eda:hate, huiyatiya daedae

☆ **4:15:** Kol 1:18; 2:19

ukui komo uwatete ibino tepo ipuwoeno ukui ba kodakoduilame, ibi ha:kiya ibi Godogodone ba:bo iya:hiliya: ebenu hido ka:ka: kolawema:.
 ✧ 19 Ba:bema: dopamo iba:te kuba ododili ipuwalo kebe hilopo komo diya:tawahanakui, ba:ma tetelo atu kuba komokomo ba ododili iba:te hilopoha:ma: eda:hana. Ba: ba:ba ka:na iba:te ibino ukuilo konomamo emalagidolena, kateneno ubi komamo papamila:halelo ibino apa:mo hiya:hiya: hilopo komo kododilinama:, iyo, iba:te ba:bako kuba ododilima: ibino iya:wa konomote itana.

20 A:iye, la: Kelisogodone ba:bako kuba emede komo kiya:tawahaha! 21 Ba: hibila, la:le Ya:sukunu komo hidamo ulihuimata, ba:bene la: ebe hibima: ba midina, ebegodolo ditana ba:be hibi gaboeno komokomo ebenu okopa:te la: ba:bo iya:tulamia:ta. 22 Ba:bema: la: dopamo keba ka:na kemedeonamima, ba:be pakala emede komoeno hiliyonomo kuba ododili komo na:wadipipikulama:la:. Numa:la:, ba:be pakala emede komote la:eno ha:da amiho ubi komodo hibo gabo la:tamo ba ududi la: ba:bo kubahilamenama:ta, ✧ 23 ba:bema: Godote la:eno tepo ipuwoeno ukui ulinoma: komidilima:, wadiyala la: haba ebetamo nikamiya:la:. ✧ 24 Iyo, wadiyala la: ebenu uli emede komoeno ododili komo nuwatiya:la:, lumagiti hidohido kaliko kopupulima: kalakalago duwatanako ba:ba ka:na. Ba: hibila, Godote ba:be uli emede komo a hibima: midipi mabuma: a:hiduimia:miya: ale

✧ 4:17-18: 1Pit 1:14; Lom 1:21 ✧ 4:22: Lom 8:13; Kol 3:9

✧ 4:23: Lom 12:2

ebe huiyama: keda:hanama:, ba:bema: keba tetelo ale ebenu uli emede ipuwalo hibilo demedenama:, ba:ba tetelo hopo habanapa:te ebenu hibi komoenu tuputupu ba:gala talona emede komo a ipuwado hidamo kumima:na:. ☆

²⁵ Ba:bema: hibima: mididawa, ha:da amiho tabo gala akolamaga:la:. Wadiyala ama: huiyatiya ama: tamelo demedena ba:be lumagitamamo hibi tabo komokomo kapiya nolamaginakuya:, mabu a hibima: midipi hiliyonomate Kelisokono apema: kapimilo eda:hanama:. ☆

²⁶ Ba:bema: ama: eta komoma: da:maubamena:, hidamo! Mauba komote hibo gabu ududi komodo ama: kubamo magata modoboha:, ba:bene keba tetelo mauba komote ama:godolo duluhukumini, wadiyala tiyolo na:wibadigamene. Iyo, kebe hegelalo mauba komote ama:tamo da:pemene, wadiyala ba:be atu hegelate nihitigaheno ama: dopamo amia:no mauba komo tama:mo nihatiya:, ☆ ²⁷ mabu hibila, ama: ba:moe ododi komodo Saitanatamo haba a:kikama:mena:ta.

²⁸ Ba:gala eta komo. Kebe lumagiti komopino ilina ba:gala mani pilolo dopamo duwatanakui, ebete ba:bako kuba ododi komo miya:pate ebe ha:kiya ebenu kokotamo hibi oko na:tupuima:mene. Ba: hibila, mani oko owati ipuwalo ebe ha:kiya ebenu modoboha: komokomo ba modobuilame, gabote ebegodolo kakitanama:ne ebete awaepi atumu kakowalubilima:.

☆ **4:24:** Tup Mabu 1:26; Kol 3:10 ☆ **4:25:** Kol 3:8-9; Sek 8:16

☆ **4:26:** Ohale 4:4; Ya:i 1:19-20

29 Ba:gala ama: kuba tabo komokomo akolamaginakala:, wadiyala ama: huiyatiya hido owalubi tabo komokomo kapiya nolamaginakuya:, iyo, ba:bako tabo olamagi komote ama:godolo ba itana, ulihopa:te ibino modoboha: ukui komoma: hido owalubi buwatenakomena:. ☆

30 Ba:bene la:eno ododili ipuwalo la: Godokono Gobogobotamo temeteme ikamema: modoboha:, mabu Godote ebe la:tamo ikalamia:ta, ebete la: ipuwalo ba emedena Godokono kukalama: keda:nama:. Iyo, ba:be kukalate la: ba:ma ka:na iya:tulamenata, la: ba: ebene gugudima: eda:hanamata ba:bema: ebene Hido Hegelate la: mabuma: hibinomolo kuluhukuma:ne, ba:be Hegelalo ebete la: ba:moe hopoenom hiliyonomo temeteme komone kuluhukulatelema:na:ta. ☆

31 Ba:bema: wadiyala la: hiya:hiya: mauba komo hiliyonomo na:wadipikulama:la:, ba:ma ka:na la:le eta lumagino komoma: la:eno tepo ipuwate kakama: akeda:hanakala:, ba:gala la:eno tepo ipuwalo koe komote akuluhukunakala:, iyo, la: eta lumagitamo hilopo ikamema: helo tabo ba:gala ebe iduduputimi tabo akaga:lanakala:, ba:gala la:eno ubi komo akihatentakala: ebe eta gabodo kubahimima:. ☆ 32 Huiyatiya wadiyala la: ipuwalo etate etatamo malemale ba hawakalimi la:le komopino temeteme komoma: la:eno tepo ipuwa akakodakoduilama:la:, iyo, keba tetelo eta lumagiti kuba dododimini la: ebene kuba egebolemete nadodomiya:la:, Godote

☆ 4:29: Kol 4:6 ☆ 4:30: Ais 63:10; 1Tes 5:19; Epe 1:13-14

☆ 4:31: Kol 3:8

la:eno kuba Kelisoko ipuwalo egebolelamete keba
ka:na kadodolelamitiya:la ba:ba ka:na. ✧

5

Alo Ipuwalo Demedehona Ba:bi Tawakalubino Komo

¹ Hibila, la: ba: Godote konomamo demalagidolena ba:bi gugudilata, ba:bema: wadiyala la: la:eno emede ipuwalo ebe huiyama: neda:hanala:. ✧ ² Numa:la:, Kelisote hoe ipuwalo ebena ape hawa:goeno ilina huiyama: miditi ebena ka:ka: a mabuma: Godotamo dikamiya:, Godote ba:be komo hido nibo ilina ikame komoma: goiya:. Ba:be mabuma: Kelisote atamo ebena konomo malemale keba ka:na ka:hawakalimiya:, wadiyala la: ba: ba:ba ka:na atu malemale ipuwalo nemedenala:. ✧

³ Numa:la:, la: ba: Godokono tuputupu tawakalubilata, ba:bema: ba:moi kuba komokomo la:godolo akapola:nala:—kamenakamena ba:gala bohelemele pilo komo, apa:mo hiya:hiya: hilopo ododili komo, ba:gala mani konomamo emalagidolo komo. Iyo, ba:bakobako kuba ododili ipuwalo eta deha:potonomo kubate la:godolo akaitanala:, hibima: midiha:pa:te la:eno emede komoma: kuba tabo ga:lakapoma:. ⁴ Ba:gala la: hiya:hiya: dalowa: ukui hawakalilamema: tabo akolamagiminakala:, iyo, komopino hilopo ododili komoma: tabo ga:laheno wadiyala la: huiyatiya hiya:hiya: tetelo kalakala tabo

✧ **4:32:** Ma:t 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13 ✧ **5:1:** Ma:t 5:48

✧ **5:2:** Yun 10:10; Ikuli 29:18

Godotamo na:wadiya:paa:latelenakuya:la:
⁵ Ba:bema: wadiyala la: ba:moe komo hidonomamo nemalagidolala: Puya:te kamenakamena ba:gala bohelemela:tamo pilo komo dododilinaka, ba:gala puya:te ibino apa:mo hiya:hiya: hilopo komo dododilinaka, ba:gala puya:te mani konomamo demalagidolona, ibi hiliyonomo ipuwalo etate Kelisoko ba:gala Godoko ibi netewapino Ko Gawadalagi komodo eta hido owalubi komo a:kuminakamene. Numa:la:, pote mani konomamo demalagidolona, ebena komo ba: ida:da:li adikulamedawoeno komo huiyala. ✧

⁶ Ba:bema: la: ipuwalo etate mahigate hopo habanapino daedae ukui komamo la: ha:da amiholamema: dewagelemene, la: ebena tabo akulia:la:. Ba: hibila, nale kebe kuba komokomoma: la: da:kiyahalamema, ba:bako ododili komoma: Godokono konomo mauba komote kopema:ne, iyo, puya:te ebetamo papamila:ha ubiha:ma: deda:hana ba:ba:te kuba huiya kolawema:na:. ✧

⁷ Ba:be mabuma: la: ba:bako tawakaluba:go eta komo ododihino iba:go akakapiyala:.

⁸ Ba: hibila, la: dopamo du ipuwalo emedenamimata, huiyatiya la: du ipuwane ikuliti ba:ma tetelo aeno Kodawoeno alo ipuwalo emedenamata, ba:bema: la: aloeno gugudima: ba eda:hana wadiyala la: alo ipuwalo hidamo na:wapata:lamenala:. ✧ ⁹⁻¹⁰ Iyo, la: Kodawa Godoko kokalakuimima: la:eno ododili ipuwalo gabo hidamo numinakuya:la:, mabu numa:la:,

✧ **5:5:** 1Kol 6:9-10; Kol 3:5 ✧ **5:6:** Kol 2:4,8; Lom 1:18 ✧ **5:8:** Epe 2:13; Kol 1:13; 1Pit 2:9; Yon 12:36

puya:te alo ipuwalo hibilo demedehona, iba:godone hidohido gao hiliyonomate ikulinaka, ba:gala iba:te Godokono tuputupu emede komo ba hawakalimina ebena hibi tabo komokomo ba:bo olamagiminaka. ¹¹ Ba:be mabuma: puya:te du ipuwalo demedehona, la: ba:bi tawakalubino ododili komamo iba:go akakapiyala:, mabu ibino ododili ipuwane eta hido gaote a:kuluhukale. Wadiyala la: huiyatiya Godokono alamo ibino ododili komo na:la:minaliya:la:, komo tawakaluba:te ba:bi kuba komoeno temeteme ipuwa hidamo kumima:, ¹² mabu hibila, tuputupu lumagiti tabo goema: kohilopoma:ne iba:te diya gabodo dododilinaka ba:bi komoma:!

¹³ Ba:gala eta komo. Tawakaluba:te dugumuilina Godote ba:bi hiliyonomo komo awalela ipuwane ebena alamo kuluhukulatelema:ne, iyo, ba:bi komoeno hibi ipuwa ba:bo kohawakalahalema:na:, ✧

¹⁴ ba:bema: ba:moe hopoeno hiliyonomo komo ipuwalo alote kebe komo da:la:minamene tawakaluba:te hidonomamo kumima:na:, awalela ipuwalo gala a:kitanamene. Ba:moe ba:be mabuma: Godokono tawakaluba:te eta mulu tabo ba:ma ka:na ga:ana,

“U da:watita, ama: na:mahiga!

Ama: hoe ipuwane uluhukuti

ka:ka: gala da:kalawemena:,

Kelisokono alote ama: ba:bo ka:la:minama:na:ta.”

✧

¹⁵ Ba:bema: wadiyala la: mulu ukui tawakalubima: ba eda:hana la:eno ododili

✧ 5:13: Yon 3:20-21 ✧ 5:14: Ais 26:19; Lom 13:11

komokomo hidonomamo nemalagidolenala;
iyo, muluha: tawakalubi akibamilatela:la. ☆

¹⁶ Numa:la:, hopo haba konomolo ba:ma tete ba:
hibima: midiha:pino kuba ododili tetema: eda:na,
ba:bema: Godote kebe hidohido tete la:tamo
dikalamenaka, wadiyala la: ba:bi hiya:hiya:
tetelo hido owalubi komo tawakaluba:tamo
nododilinakuya:la:. ¹⁷ Ba:bema: la: daedae
tawakalubima: eda:haheno, huiyatiya Kodawa
Godote la:le kododilima: ebenu ubi komo keba
ka:na kihatena, wadiyala la: ba:bi komokomo
hidamo niya:tawahanala:.

¹⁸ Ba:gala eta komo. La: helo gala:ipi
gao beya koamo akanihala:, mabu la:
ba:ba ka:na dewagelema, la:eno niho tetelo
daedaema: ba eda:ha la: ha:kiya la: ba:bo
kokubahilamema:nemata. Wadiyala la:
huiyatiya Godokono Gobogoboeno komo koamo
na:nihonakuya:la:, ebete la:eno tepo ipuwa
hidamo kotabuilmema:. ☆ ¹⁹ Ba:bema: la: la:eno
tepo ipuwalo hiya:hiya: ohale alapiho komamo
Godoko hidonomamo nadikuminakuya:la:.
Iyo, ba: ba:ma ka:na Godokono Bukoeno
Sam Ohale bukalo da:pola:na ba:bi ohale,
ba:gala hibima: midipa:te Godokono hanohano
komo hawakalilamema: dododilinaka ba:bi
ohale, ba:gala ebenu Gobogobote la:eno tepo
ipuwamo da:miya:tenako ba:bi ohale, la:eno
hiya:hiya: tetelo komopa:te komopi ba:bi
hiya:hiya: ohaleno tabamo ba owaluba:tihui
la:eno Kodawatamo balapihonakomata. ☆

²⁰ Ba:bene la:le aenu Kodawa Ya:su Kelisoko

ta:mata komo kohawakalimima:, wadiyala la:eno emede ipuwalo kebe hiya:hiya: komate la:tamo dikulihona, la: ba:bi hiliyonomo komoma: Nabiwi Godotamo kalakala tabo na:wadiya:paa:latelenakuya:la:. ☆

Hibima: Mididawa Dubu Ba:gala Ebeno Kamenena Iba:te Keba Ka:na Na:kemedenamena:

²¹ Ba:bema: hibima: midipa:la:, la: Kelisotamo ba papamila:ha, ebe hunamo kadipatema: wadiyala la: ipuwalo etate etatamo malemalelo na:papamila:hanakuya:la:. ☆

²² Ba:bema: wadiyala la: hibima: midipi kamenakamenate la:eno awa:tamo na:papamila:hanakuya:la:, la:le Kelisotamo keba ka:na ka:papamila:honama ba:ba ka:na. ☆ ²³ Numa:la:, Kelisote sose ipuwalo hibima: midipino watodawama: keba ka:na keda:na, ba: ba:ba ka:na dubuti ebeno kamenoenno watodawama: kaeda:na, huiyatiya wadiyala la: dubate ba:moe eta komo hidamo nemalagidolala:, sose tawakaluba:te Kelisokono apema: ba eda:hana, ebete ibi mabuma: ebeno malemale konomo hawakalimiti ibino Ka:ka: Mula:ledawama: ba:bo ediya:. ☆

²⁴ Ba:bema: sose tawakaluba:te Kelisotamo keba ka:na ka:papamila:hana, wadiyala kamenakamenate atumu ibino awa:tamo ba:ba ka:na na:papamila:hanakamena:. ²⁵ Huiyatiya hibima: midipi dubala:, la: ba:moe eta ko komo akadodala:. Kelisote sose tawakalubi malemalelo ba

☆ **5:20:** Kol 3:17 ☆ **5:21:** 1Pit 5:5 ☆ **5:22:** Kol 3:18; 1Pit 3:1

☆ **5:23:** 1Kol 11:3; Epe 1:22

emalagidolena ibi mabuma: ebenu ka:ka: gobogobamo keba ka:na kihatiya:, wadiyala la: ba: ba:ba ka:na la:eno kamenakamena malemalelo nemalagidolenala. ✧

²⁶ Numa:la:, Kelisote ebenu ka:ka: gobogobamo ihate komodo ebete sose tawakalubi ba: dito uwatiya:, iba:te Godokono talonapima: ba eda:hana ebenu oko kowatinama:. Iyo, Kelisote ba:bi tawakalubino kuba ododili komo ba:gala ibino tepo ipuwoeno dalowa: ukui komo ebenu taboenu komokomamo ukulalenomo dukulaliya:, iba:te uliuli tawakalubima: ba:bo eda:huya:, tawakaluba:te mala: ikila komodo dulinomoma: keba ka:na keda:hanaka ba:ba ka:na. ✧ ²⁷ Ba: hibila, Kelisote ebenu ubi komo ba:ma ka:na ihatiya:, ebenu oko owati komodo sosete hagalu bohelema: deda:mene, ba:bene ebe ha:kiya ba:be hido a:la:mina sose ebenu kamenama: kolawema:ne. Ba:bema: ba:be kamenagodolo eta kuba deha:potonomote a:kitanamene, iyo, ebete eta dubuino komo iya:tawahenu tuputupunomolo ba emedena, ebete da:pulinako ba:be kaliko ba: dalowa:ha: hidonomo kalikola, ebenu a:la:mina bada konomola:ka:! ✧

²⁸ Ba:bema: wadiyala hibima: midipi ipuwalo eta dubuti ebenu kamena malemalelo nemalagidolonamene, ebe ha:kiya ebenu ape keba ka:na kemalagidolona ba:ba ka:na. Numa:la:, dubuti kamena da:lawemene ba:ba tetene tupuimiti ibino emede ka:ka:te kapiyama: keda:ma:ne, ba:bema: keba tetelo ebete ebenu kamena demalagidolona, ba:be atu gabodo

✧ 5:25: Kol 3:19; 1Pit 3:7 ✧ 5:26: Tai 3:5 ✧ 5:27: 2Kol 11:2; Kol 1:22

ebe ha:kiya ebe na:kemalagidolona. ²⁹ Ba:hibila, ba:moe hopolo eta dubuti ba:ma ka:na kemedenaha; ebete ebena apeno modoboha: komokomo ulame tetelo ebe ha:kiya ebe a:kowaluba:le. Ao, dubuino ododili komo eba ka:naha:. Keba tetelo baa: kape komote ibi dulame, ibi ha:kiya ibi owalubilima: baa: ohote ba:bo nahanaka, ba:bema: wadiyala hibima: midipi dubate ibino kamenakamenoeno modoboha: komokomo ipuwalo ibi atumu na:kowalubilinakamena:. Numa:la:, Kelisote a sose tawakalubi konomamo ba emalagidoloena ebete a ba:ba ka:na owalubinako, ³⁰ mabu a hibima: midipi hiliyonomo ba: ebena apeno komokomola.

³¹ Ba:bene Godokono Bukalo eta tabote ba:ma ka:na itana, “Ba:moe ba:be mabuma: dubuti ebena menoko nabiwi miya:palete ebena kamenago kapiyama: keda:ma:ne.” ☆

³² Numa:la:, ba:moe taboeno eta ipuwa komote diya ditana, nale ba:be komo la:tamo ba:ma ka:na hawakalimimo, sose tawakalubi ba: Kelisokono kamenala, ba:bema: hibima: midipi ba:gala ebe iba:te kapiyama: hibinomolo eda:na. ☆

³³ Ba:bema: la: ba:be naeno dopo iya:tulame tabo ba lawe, ba:moi netewa koko komo atumu na:kemalagidola:la:. Dubuti ebe ha:kiya ebe keba ka:na kemalagidolona, wadiyala ebete ebena kamena ba:ba ka:na nemalagidolonamene, ba:gala kamenate ebena tepo ipuwoeno ukuilo ebe ha:kiya ebe hopamo ba ihate ebena awi hunamo nadipatenakamene.

6

Hibima: Midipi Gugudi Ba:gala Ibino Nabi Menokobi Iba:te Keba Ka:na Na:kemedenamena:

¹ Guguda:la:, wadiyala la: la:eno nabi menokobi iba:tamo na:papamila:hanakuya:la:, mabu Godote ba:be komo tuputupu ododi komoma: goena. ✧ ²⁻³ Iyo, Godote Isalaela tawakaluba:tamo eta ko tutumu tabo ba:ma ka:na ikalamiya:, “Amia:no nabiwi ba:gala menoko ibino komoma: kuba tabo olamagihino iba:tamo na:papamiwatanakuya:.” Ba:bene ebete gala na:kagoiya:, “Ba:moe tutumu tabamo papamiwata komodo ama: hido owalubi komo nagodone ba:ma ka:na kolawema:na:ta, ama:le tete ga:ga:nomolo hido hopolo ba emedena hiliyonomo komokomo ipuwalo nale ama: hidonomamo bowalubinakomata.” Ba:bema: numa:la:, Godokono Tutumu Tabo hiliyonomo ipuwalo ba:moe tutumu ba: dopo tutumuma: ediya:, lumagino papamiwata komodo Godote ebetamo hido owalubi komo kihatenakoma: hibilo a:goiya:. ✧

⁴ Ba:gala la: puya:te nabima: deda:hanama, la: la:eno gugudino ododili komokomoma: ibi hiliyonomo tetelo koamo akakiyaha-lamenakala:, iba:te ibino tepo ipuwalo la:tamo maubahakapoma:. Wadiyala la: huiyatiya Kodawa Kelisokono iya:tulame komamo ibi ba tutumulatelena ibino kuba ododili tetelo iba:tamo modobo huiya

✧ 6:1: Kol 3:20 ✧ 6:2-3: Ikuli 20:12

nikalamenakuya:la:, iba:te hibima: midi ipuwalo hidamo kapepehoma:. ☆

Hibima: Midi Okopi Ba:gala Ibino Oko Namutulubi Ibino Ododili Komo

⁵ Ba:bene koko okopi dubate la: pui mana:mo duwatiya:la la:le ibino huiyaha: oko kowatihonama:, ba:bi dubate ba:moe hopolo la:eno oko namutulubima: ba eda:hana, wadiyala la: la:eno ukuilo ibi tolelamelo ibi hunamo wadiya:paa:latelete iba:tamo na:papamila:hanakuya:la:, la:le Kelisotamo keba ka:na ka:papamila:honama ba:ba ka:na. Iyo, wadiyala la: la:eno tepo ipuwalo eta kuba ukui ugumuihino oko hibinomolo nowatinakuya:la:.

☆ ⁶ Ba:gala oko owati ipuwalo la: ba:ma ka:na akemalagidolala:, oko namutudawate natamo kokalakalama:, ebete na dunamita ba:be kapiya tetelo nale oko hidamo bowatinakomo. Ao, eba ka:naha:. Namutudawate la: ulame tetelo ba:gala ulameha: tetelo, wadiyala la: Godokono ubi komamo papamila:halo, la: ha:kiya la: Kelisokono okopima: ba ga:la la:eno tepo ipuwoeno helo konomamo oko ba:bo nowatinakuya:la:. ⁷ Iyo, la:le la:eno oko hibi kalakalago owati modobola, manaha: hopo habanapi kalakaluilamema:, la: huiyatiya aeno Kodawa Kelisoko kokalakaluimima: oko hidamo nowatinakuya:la:. ⁸ Ba:bema: puya:te huiyaha: okopima: deda:hana ba:gala puya:te mani oko dowatihona, wadiyala la: hiliyonomate ba:moe ko komo akadodala:, aeno Kodawate hiliyonomo

☆ **6:4:** Kol 3:21; Ohale 78:4; Mulu Tabo 22:6 ☆ **6:5:** Kol 3:22-23; Tai 2:9-10; 1Pit 2:18

tawakalubino ododili komo ba ulamena, ebete hido okodawatamo ebena hido huiya hibinomolo kikamema:ne. ✧

⁹ Ba:gala la: hibima: midipi oko namutuluba:la:, puya:te la:eno oko huiyaheno kowatihonama: mana:mo duwatiya:ma, la: ba:bi okopa:tamo atumu hido tepo ipuwoeno malemale na:hawakaliminakuya:la:, iyo, keba tetelo iba:te oko modobodopolo owatihino, ba:ba tetelo la:le ibi temeteme huiya ikalamema: akakiyahalama:la:. Wadiyala la: ba:moe ko komo akadodala:, la: ba:gala ibi la: hiliyonomo ba: Hunu Habalo demedena ba:be Konomo Namutudawoeno huiyaha: okopilata. Ba: hibila, ba:be Kodawate kapiya gabonomodo hiliyonomo tawakalubino komo tuputupulu kanagilamelelamema:ne ibino modobo huiya iba:tamo kikalameholema:. ✧

Hibima: Midipa:te Saitanatamo Alaholohoma: Kebe Ilina Ka:pupulinaka

¹⁰ Ba:bema: ba:moe leta kuititi hapulu nale la: ba:ma ka:na kiyalamemata, la: aeno Kodawa Kelisoko ipuwalo ba emedena ebena konomo helo lawete helonomoma: neda:huya:la:.

¹¹ Ba:gala la: hibima: midi komoeno alaholoho ipuwalo wato kikipo kolawema:, wadiyala la: Godokono alaholohoeno ilina hiliyonomo na:pupulinakuya:la:, ba:bema: Saitanakono ha:da amiho komate la:tamo dikulimina:, ba:ba tetelo la: modoboma: keda:hama:nemata la:le kodakodalo kola:mota:hanama:. ✧

✧ **6:8:** 2Kol 5:10; Kol 3:24-25 ✧ **6:9:** Kol 4:1; Lom 2:11 ✧ **6:11:** Lom 13:12; 2Kol 10:4

12 Numa:la:, aeno alaholoho komote komo hopo habanapa:tamo kitanaha:, huiyatiya ale hiya:hiya: kuba gobogobo kapiyago alaholohonakoma:. Iyo, ibi ipuwalo komo ba: helohelodopo gobogobola ba:gala komo ba: helohelonomo gobogobola, komo ba: ba:moe hopoenno du ipuwalo da:wapata:lamena ba:bi gobogobola ba:gala komo ba: alomo hunulu heloamo da:wapata:lamena ba:bila. ✧

13 Ba:bema: la:eno alaholo komoma: Godokono modobo ilina hiliyonomo na:pupula:la:, mabu hibila, la: ba:bi ilina ba pupuli, kuba tetete la:tamo duluhukumini, la: Saitanatamo ba:bo kohelohelohoma:nemata, iyo, alaholo ipuwalo la:le haba ebetamo ikameheno kodakodalo kola:mota:hanama:nemata.

14 Ba:bema: hibima: mididawa, ama: kodakodalo ba la:na ba:ma ka:na na:hiduya:. Ama:le Godokono hibi komo amia:no kamakemo puliti na:kodakoduimiya:, ba:gala ebena tuputupu emede komo amia:no nehe ilinamo kapuliti, ✧ 15 ba:gala ebena hete tawakaluba:tamo dikalamena ba:be Hido Tabo amia:no nato ilinamo na:pupuliya:, alaholoho ipuwalo amia:no natote igulugadigakapoma:. ✧ 16 Ba:bene ama:le Godoko hibima: da:midina, wadiyala ama: hiliyonomo tetelo ba:be komo amia:no makeyo ilinamo lawete natanakuya:, mabu hibila, ama:go dalaholona ba:be Kubadawate ebena koe powagoeno tele ama:tamo da:pemelemene, ama: modoboma: keda:ma:na:ta ba:bi ilina amia:no hibima: midi komamo koduhilamema:.

✧ 6:12: 1Pit 5:8-9 ✧ 6:14: Ais 11:5; 59:17; 1Tes 5:8 ✧ 6:15: Lom 10:15

17 Ba:bene tawakalubino ka:ka: mula: komote Godogodone duluhukuna, wadiyala ama: alaholoho ipuwalo ba:be komo amia:no dibamo kapuliti, ba:gala Godokono Gobogoboeno alaholo gili akona:lawiya:, ba:be gili ba: Godokono Tabola.
✧

18 Ba:bene hiliyonomo hiya:hiya: tetelo la:le hiya:hiya: toetoe tabo ga:la komodo Godokono Gobogoboeno heloamo ebetamo nolamagiminakuya:la:, iyo, wadiyala la: ba:be komo ododima: heloha:ma: eda:haheno ebena hiya:hiya: tawakalubi hiliyonomo ba:bo na:wadiya:paa:latelenakuya:la:. ✧ 19 Ba:gala wadiyala la: na mabuma: Godoko atumu ba:ma ka:na na:katoemehonakuya:la:, keba tetelo nale Hido Tabo kolamagima: hido tete duminakomo, ebete natamo hidohido ukui modobolo nikanamenakamene. Numa:la:, Godote ba:be Taboeno ipuwa tawakaluba:tamo dopamo ugumuiya:, huiyatiya ba:ma tetelo ebe ubi bihatena nale ba:be komo hibima: midiha:pa:tamo toleheno ba hawakalimi iba:te hidamo kiya:tawahama:, ✧ 20 iyo, nale Hido Tabo hiya:hiya: tawakaluba:tamo atama: ebete na ba:bema: ka:namiya:. Ba: hibila, ba:be oko owati mabuma: nale gabomanino du genamalo emedenamo, ba:bema: wadiyala la:le toetoe tabamo na Godotamo nadipatenenakuya:la:, ebete modobo helo natamo ba ikaname ba:be Tabo olamagi ipuwalo nale toleha:ma: keda:nama:. ✧

✧ 6:17: Yun 4:12 ✧ 6:18: Luk 18:1; Kol 4:2; 1Tes 5:17 ✧ 6:19: Kol 4:3-4; 2Tes 3:1 ✧ 6:20: 2Kol 5:20; Pai 9

Polote Leta Kuititi Hapulu Tabo Komokomo Dolamagiya:

²¹ La: nonolata, aeno hibima: mididawa ekawi eta Tikikasiti la:tamo da:puluhukumini, ebete naeno emede komo ba:gala ododili komo hiliyonomo la: kopikiyalamema:na:ta. Ba: hibila, ebete Kodawa Ya:sukunu eta hido okodawama:eda:na, ☆ ²² ba:bema: nale ebe la:tamo poememo, la:le aeno emede komokomo ebegodolo dulihoma la: kalakala ba:bo kolawema:nemata.

²³ Ba:bema: wadiyala Nabiwi Godoko ba:gala Kodawa Ya:su Kelisoko iba:te hibima: midipi ekaki hiliyonomatamo hete komo ba:gala malemale emalagidolo komo ba ikalame ibino hibima: midi komo ba:bo na:koimilama:mena:

²⁴ Ba:gala puya:te emedena emedena tetelo aeno Kodawa Ya:su Kelisoko konomamo demalagidolonamena:, wadiyala Godokono malemale komote ibi hiliyonomagodolo nitanamene. Ba:moe ba: naeno tabo kuititila. Ba:ba:la.

☆ **6:21:** Oel 20:4; Kol 4:7-8; 2Tim 4:12

GODOKONO HIDO TABO
The New Testament in the Tabo Language, Aramia
Dialect, of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Tabo (Aramia) long
Niugini

Copyright © 2006 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tabo (Aramia) (Tabo)

Dialect: Aramia River

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

3c340006-f955-5c23-b3a5-6598deca5d75